

Starsze Harcerstwo

Broszura opracowana przez druha Mariana Radzika
wydana nakładem ZHP – GK Starszego Harcerstwa
w Londynie, 1 września 1962r.

z posłowiem hm. Edwarda Kudrewicza, Naczelnego Kierownika Starszego Harcerstwa

ODPIS

Rozdział IV – PROGRAMY PRACY I SPRAWOZDANIA

Wytyczne programowe

Każda praca powinna być planowana, a praca organizacji powinna być oparta na programach, które są zgodne z ideologią i celami organizacji. Nasza ideologia i cele są nam znane i dlatego nie możemy błędzić w układaniu programów. Główna Kwatera Starszego Harcerstwa jednak, chcąc kręgom układowanie programów jak najbardziej ułatwić, jak również, by pracę kręgów ujednoczyć, podała wytyczne programowe w *Komunikacie Informacyjnym GKStH nr.19*, a działalność kulturalna i częściowo służba publiczna zostały szczegółowo rozpracowane w *Komunikatach Informacyjnych GKStH nr. 47 i 48*. Niektóre zagadnienia zostaną omówione dzisiaj.

Wytyczne te, jak i wszystkie programy pracy kręgów składają się z 5 działów, które pod względem ważności są uszeregowane następująco:

- Działanie z zakresu Służby Publicznej,
- Działanie z zakresu kulturalnego,
- Działanie z zakresu skautowania,
- Działanie z zakresu gospodarczego, i
- Działanie z zakresu towarzysko-rozrywkowego

Wytyczne wyszczególnione w powyższych Komunikatach Informacyjnych GK StH po uzupełnieniu niektórych działów są następujące:

Działanie z zakresu Służby Publicznej.

1. Pogotowie do udziału w Walce o Niepodległość
 - a/. Moralne zrozumienie obowiązku walki o niepodległość,
 - b/. Korzystanie z pomocy Kół Wiedzy Wojskowej oraz „Pogoni”
2. Skarb Narodowy i Fundusz Obrony Sprawy Polskiej na terenie międzynarodowym.
3. Sprawa zajęcia się dziećmi i młodzieżą polską:
 - a/. odcinek harcerek:
 - zakładanie gromad zuchowych
 - pomoc w prowadzeniu gromad
 - pomoc w organizowaniu kolonii zuchowych
 - pomoc w prowadzeniu drużyn harcerek
 - b/. odcinek ogólny:
 - naleganie na rodziców, aby dzieci ich w wieku przedszkolnym mówiły płynnie w języku ojczystym.
 - organizowanie samodzielnie i wspólnie z innymi organizacjami społecznymi szkółek, przedszkoli lub kursów
 - współpraca i pomoc organizacjom prowadzącym powyższe szkoły lub kursy, organizowanie teatryków kukielkowych
 - organizowanie teatryków kukielkowych, gier i zabaw oraz obchodów religijnych i narodowych przy pośrednim współudziale dzieci i młodzieży.

4. Sprawy Krajowe
5. Akcja antykomunistyczna
6. Pomoc inwalidom Polskich Sił Zbrojnych
7. Opieka nad samotnymi chorymi Polakami w szpitalach
8. Pomoc Polakom w Niemczech
9. Obchody i uroczystości religijne i narodowe
10. Współpraca z księżmi proboszczami
11. Współpraca z organizacjami społecznymi
12. Problem niemiecki
13. Nawiązanie kontaktu ze skautami angielskimi i harcerzami krajów międzymorza oraz z ważnymi osobistościami angielskimi i emigracyjnymi z krajów z za żelaznej kurtyny
14. Czynny stosunek do zagadnienia życia narodowego.

Działanie z zakresu kulturalnego

1. Czytelnicтво
 - a/. prenumerara czasopism polskich
 - b/. czytanie czasopism kraju pobytu
2. Biblioteki
 - a/. sprowadzanie książek polskich do miejscowych bibliotek angielskich
 - b/. zakup i kolportarz książek na terenie działania Kręgu
 - c/. korzystanie z Biblioteki Polskiej w Londynie
3. Odczyty
 - a/. organizowanie odczytów i dyskusji na tematy interesujące członków Kręgu
 - b/. organizowanie odczytów dla miejscowego skupiska polskiego
 - c/. organizowanie odczytów dla publiczności kraju pobytu
4. Organizowanie i udział członków Kręgu w miejscowych zespołach i imprezach artystycznych
 - a/. chóry i zespoły muzyczne
 - b/. zespoły tańców narodowych
 - c/. zespoły teatralne
 - d/. fonoteatr
5. Zachowanie tradycji
 - a/. troska o zachowanie tradycji religijnych
 - b/. zachowanie tradycji obyczajowych
 - c/. tradycje narodowe
6. Nauka i studia wyższe
 - a/. korzystanie z Ośrodka Nauczania Korespondencyjnego
 - b/. studia korespondencyjne na Wyższej Szkole Nauk Politycznych i Społecznych
 - c/. studia korespondencyjne na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie
 - d/. uzupełnienie lub nostryfikacja studiów prawniczych, ekonomicznych i przyrodniczych.

Pragnę podkreślić, że wszystkie powyższe punkty są omówione dokładnie w *Komunikacie Informacyjnym GKStH nr.47*.

Działalność z zakresu skautowania

1. Kursy i wyprawy organizowane przez GKStH
 - a/. „Polesie” – kurs żeglarski śródlądowy
 - b/. „Bałtyk” – wyprawa żeglarska morska
 - c/. „Tatry” – wyprawa wysokogórska
 - d/. „Bezmiechowa” – kurs szybowcowy
 - e/. Inne
2. Wyprawy żeglarskie i wspinaczki górskie organizowane przez Kręgi

3. Obozy
 - a/. wędrowne: piesze, rowerowe, autobusami lub samochodami, pociągiem
 - b/. stałe: harcerskie – pomoc w prowadzeniu obozu
wypoczynkowe – tylko dla rodzin harcerskich
4. Wycieczki /jednodniowe lub dwudniowe/
 - a/. naukowe
 - b/. krajoznawcze
 - c/. harcerskie
 - d/. Towarzyskie – mogą one być piesze, rowerowe, autobusami, samochodami lub pociągiem
5. Złazy starszoharcerskie
 - a/. troska o zachowanie tradycji religijnych
 - b/. zachowanie tradycji obyczajowych
 - c/. tradycje narodowe
6. Zebrania Kręgu poza świetlicą i ogniska

Skautowanie powinno być dokładnie opracowane kilka miesięcy przed odbyciem poszczególnych imprez. Niektóre tylko z wycieczek mogą być ustalane dorywczo. Dobrze jest uzgodnić działalność z tego zakresu z sąsiednimi kręgami i prowadzić wspólnie. Na większość imprez można zaprosić przyjaciół Kręgu i osoby, któreby się chętnie widziało jako członków Kręgu.

Skautowanie jest bardzo ważne tak z punktu widzenia osobistego, jak i organizacyjnego.

1. Całe dni spędzone w środowisku i atmosferze polskiej
2. W zdrowym ciele zdrowy duch
3. Zwiedzanie kraju
4. Żywanie się członków Kręgu
5. Zmiana środowiska i otoczenia jest odpoczynkiem psychicznym i pobudza ponownie chęć do pracy.

Efekty te są tym silniejsze im większa jest przygoda, im większe jest przeżycie. A zatem akcja letnia Kręgów pod hasłem „WIELKA PRZYGODA”.

Działanie z zakresu gospodarczego

1. Wymiana wiadomości o warunkach pracy
2. Zakładanie świetlic i izb harcerskich
3. Zakupienie sprzętu obozowego i sportowego
4. Samowystarczalność gospodarcza Kręgu

Ten ostatni punkt chcę trochę omówić. Przez samowystarczalność Kręgu rozumiałbym tak posiadanie nieruchomości i ruchomości koniecznych w pracy Kręgu jak i ściśle się z tym wiążącymi funduszami pieniężnymi Kręgu. Chcę zasadniczo zająć się sprawą zdobywania funduszy. Na jakież bowiem trudności napotyka funkcjonowanie Kręgu nie mającego pieniędzy. Jakże ępowani jesteśmy w sposobie i rozmiarach wykonania poszczególnych działów naszych Programów Pracy nie posiadając pewnego oparcia w gotówce. Co zatem może się składać na wpływy do kasy Kręgu, którymi Krąg może dysponować według własnego uznania.

1. Składki członkowskie
2. Dochody z majątku Kręgu
3. Subwencje i dary
4. Dochody z imprez

Na składkach członkowskich nie można pracy Kręgu oprzeć. Dochody z majątku Kręgu w większości wypadków są minimalne lub żadne. Opieranie pracy Kręgu na subwencjach i darach nie jest wskazane. Pozostają więc imprezy dochodowe i tu wyliczę kilka:

- a/. sprzedaż kartek świątecznych
- b/. sprzedaż zabawek na choinkę
- c/. sprzedaż palm w Niedzielę Palmową
- d/. zorganizowanie kiermarszu świątecznego
- e/. zorganizowanie kiermarszu na Kaziuka
- f/. urządzenie loterii fantowej
- g/. urządzenie zabaw tanecznych ze sprzedażą kotylicionów i z loterią fantową, koszem szczęścia itp.
- h/. urządzenie lub zorganizowanie przedstawień: kukielki, szopka, Jasełka, rewie i sztuki teatralne, sprowadzenie filmów polskich z SPK i ZASP

Działanie z zakresu rozrywkowego i towarzyskiego

1. Gry towarzyskie
 2. Zabawy
 3. Herbatki towarzyskie
-

W różnych środowiskach i w różnych okresach czasu, różne z tych zagadnień mogą być najpilniejsze. GKStH poleca położyć nacisk na działalność z zakresu Służby Publicznej, a szczególnie:

1. Czynny stosunek do zagadnienia życia narodowego
2. Zwalczanie apatii społeczeństwa do stowarzyszeń
3. Popieranie Skarbu Narodowego Zjednoczenia Narodowego oraz Funduzu Obrony Sprawy Polskiej na terenie międzynarodowym
4. Dołożenie starań, by w gazetach kraju pobytu ukazywały się jak najczęściej artykuły o Polakach i Polce.
5. Zawieranie znajomości z osobami ważnymi w danym terenie.
6. Dążenie do nawiązania znajomości z władzami i jednostkami organizacyjnymi skautów kraju pobytu
7. Dążenie do nawiązania kontaktu z harcerzami krajów Międzymorza
8. Stworzenie w Kręgu jednego z zespołów:
 - a/. zespół taneczny
 - b/. orkiestrę
 - c/. chór
9. Organizowanie odczytów i imprez narodowych oraz braie udziału w imprezach urządzanych przez Komitety Międzyorganizacyjne
10. Dołożenie starań, by powiększyć stany poszczególnych Kręgów oraz przyczynić się do zorganizowania nowych jednostek organizacyjnych
11. Pomoc w pracy wychowawczej młodzieży.

Aczkolwiek na wyżej wymienione punkty należy położyć nacisk, tym niemniej w dalszym ciągu obowiązuje ujęcie w Programach Pracy Kręgów wszystkich pięciu działów pracy. Kręgi, które wykonują tylko pewne zagadnienia, nie wywiązują się z zadania.

PROGRAMY

Jak już powiedziano, programy pracy składają się z pięciu działów. Prócz tego jednak Rada Kręgu powinna zaplanować inne zadania, z których nie wszystkie dadzą si wliczyć do

wymienionych działów pracy, ale są ważne; np. zdobywanie nowych członków Kręgu, protokołowanie zebrań, wygłaszanie odczytów lub pogadarek, wykonanie Programu Pracy zespołami, wyszukiwanie kierowników zespołów i referentów, nawiązania ścisłej współpracy z sąsiednimi Kręgami, wspólne urządzanie przez kilka kręgów imprez społecznych, kulturalnych, skautowych, itp.

RAMOWY PROGRAM PRACY

Na podstawie wyżej wymienionych wytycznych układa się Roczny Ramowy Program Pracy Kręgu. Może on być układany w ten sposób, że poszczególne działy są opracowywane przez członków Rady Kręgu, w których zakresie są te działy, a potem uzgadnia na zebraniu Rady Kręgu. Może też Ramowy Program Pracy być zaprojektowany przez Kierownika Kręgu i przedstawiony Radzie do dyskusji lub wreszcie może on być całkowicie opracowany wspólnie przez całą Radę na jednym z pierwszych zebrań. Ustalony przez Radę Kręgu Ramowy Program Pracy jest następnie przedstawiony członkom do zatwierdzenia na Zebraniu Kręgu. Wiemy, że należy ułożyć program realny, taki, który się ywkona. Muszę się zastrzec, że powinniśmy przy tym być dalecy od niewiary we własne siły.

Nie planować rzeczy niemożliwych do wykonania, ale zawsze dążyć do przeprowadzenia imprez wymagających dużego wysiłku zbiorowego. Będzie to większym przeżyciem i da większe zadowolenie po pomyślnym wykonaniu. W razie zaś drobnych usterek, będzie lekcją na przyszłość.

Ramowy Program Pracy mówi nam, co mamy zrobić w ciągu roku, nie wyszczególniają, kiedy co ma być zrobione. Dla sprawnej pracy poszczególne punkty muszą być prócz tego rozpracowane w czasie, t.zn. kiedy zostaną wykonane. [...]

Szczegółowe Programy Pracy są przygotowywane przez Radę Kręgu, a następnie przedstawione członkom Kręgu na zebraniu. Wszelkie uwagi ze strony członków należy przyjąć i uzgodnić tak, aby nie było później zarzutów, że coś nie mogło być wykonane bo kolidowało z czymś innym. Wykonane szczegółowo Programy Pracy są omawiane na Radzie Kręgu. Ze wszystkich sukcesów i niepowodzeń muszą być wyciągane mądre wnioski na przyszłość.

SPRAWOZDANIA

Dobrze jest jeśli Kierownik Kręgu w każdy kwartał złoży sprawozdanie z wykonanego szczegółowego Programu Pracy. Jeżeli Krąg mało zrobił, sprawozdanie to powinno być podjętą do zrobienia więcej na przyszły kwartał. Jeżeli zaś okręg ubiegły był spędzony pracowicie, wysłuchanie tego sprawozdania będzie zadowoleniem dla całego Kręgu z Radą Kręgu na czele. wysłanie sprawozdania z wykonanego szczegółowego Programu Pracy w każdy kwartał do GKStH jest obowiązujące. GKStH chce mieć jak najdokładniejszy ciągły obraz pracy jednostek organizacyjnych starszoharcerskich.

[...]

Rozdział V –PRACA KRĘGU

Metoda Pracy

Wiemy, że członkami Kręgów Starszoharcerskich mogą być osoby powyżej lat 18 bądź to byli harcerze i harcerki, bądź też ludzie którzy poprzednio nie byli w ZHP, a którym ideologia i cele Organizacji Starszego Harcerstwa całkowicie odpowiadają. Rozpiętość wieku członków Kręgu może być w związku z tym dość duża.

Z faktów, iż członkami Kręgów StH mogą być tylko osoby powyżej lat 18, których psychika jest inna od psychiki młodzieńca 15 letniego, jak również iż rozpiętość wieku członka Kręgu może być dość duża, oraz z zadań Organizacji StH wypływa, że nie tylko programy lecz również metody pracy powinny być inne niż w zastępach. Oczywiście nie można dać uniwersalnej metody. Będą one różne w różnych warunkach. Należy stosować taką, która da najlepsze wyniki. Trzeba jednak dążyć do spowodowania pracy całego Kręgu. Należy raczej unikać pracy indywidualnej, a dążyć do pracy systemem gromadzkim. W konsekwencji więc metodą pracy Kręgów powinna być praca zespołami.

Stworzenie zespołów i pomyślność ich pracy nie sprawia najmniejszej trudności, jeśli członkami Kręgu są grupy ludzi o podobnych zainteresowaniach. Zgłaszają wtedy Radzie Kręgu wnioski o stworzenie pewnych zespołów, grupują się w poszczególnych, wybierają spośród siebie kierowników zespołów. Rada Kręgu to zatwierdza i sprawa jest załatwiona. W większości jednak wypadków jest trochę trudniej.

Niejednokrotnie członkowie Kręgu nie wiedzą w ogóle jakie mają skłonności i jaki dział pracy by im najbardziej odpowiadał, gdzie byliby najbardziej pożyteczni. Dobrym rozwiązaniem w takim wypadku jest znalezienie referentów. Praca w takich wypadkach będzie początkowo zbiorowa, a nie zespołowa. Referenci mają powierzone pewne działy programu pracy Kręgu i dobierają sobie część członków Kręgu, albo angażują cały Krąg do wykonania zadań. W ten sposób po pewnym czasie referenci dobierają sobie zespoły najbardziej im odpowiadające do poszczególnych działów pracy, a członkowie Kręgu mają monotonność poznania, jaki rodzaj pracy ich pociąga i jakie mają zdolności. Tak wyłaniają się poszczególne zespoły. Członkowie Kręgu, którzy specjalnych zamiłowań w sobie nie odkrywają będą brali udział w całej pracy Kręgu zdobywając praktykę w wykonywaniu, a następnie organizowaniu tej pracy.

Mogą być zespoły stałe lub też zespoły organizowane do wykonania poszczególnych imprez. Te drugie zaleca się szczególnie Kręgom o małej liczbie członków. W miarę możliwości nie krępować pracy zespołów i dawać im wolną rękę /tak długo, oczywiście, jak praca ich jest zgodna z ideologią i celami StH i nie utrudnia pracy całego Kręgu/. Rada czuwa nad tym przez zatwierdza programów pracy przedstawionych przez stałe zespoły. W ten sposób zespoły będą czuły, że praca jest ich zasługą i będą starały się robić jak najlepiej i jak najwięcej, zdobywając zatem praktykę; natomiast Kierownik i Rada Kręgu nie będą jedynymi, którzy troszczą się o organizację i ponoszą odpowiedzialność za pracę Kręgu.

Rodzaje pracy

Pracę Kręgu można podzielić na wewnętrzną i zewnętrzną. Praca wewnętrzna będzie obejmowała wszelkie zebrania i imprezy odbywające się w ścisłym gronie Kręgu, podczas gdy praca zewnętrzna obejmuje wszystkie imprezy z udziałem osób z poza Kręgu lub urządzanych dla tychże osób.

Wprawdzie Krąg w pierwszym okresie swojego istnienia powinien położyć nacisk na pracę raczej wewnętrzną w celu „zgrania się” i poznania swoich możliwości, tym niemniej tak szybko, jak tylko możliwe powinien się zabrać do pracy zewnętrznej, poczynając od drobnych imprez i przechodząc stopniowo do coraz poważniejszych, bowiem praca zewnętrzna daje urozmaicenie w pracy, pobudza aktywność Kręgu, a przede wszystkim jest celem Organizacji StH.

a/. Praca wewnętrzna.

Przykładem tego rodzaju pracy mogą być zebrania Kręgu, wycieczki różnego typu, imprezy kulturalno-towarzyskie, wewnętrzne ogniska i kominki Kręgu itd. Celem tej pracy

jest wzajemne poznanie się i zżycie się Kręgu, oraz poznanie celów i działalności StH, jak również praca nad sobą.

Śluszne jest, by większość, jeśli nie każde zwyczajne zebranie Kręgu miało jako punkt programu krótki referat lub pogadankę z dyskusją przeprowadzaną kolejno przez członków Kręgu. Jest to trudne do wprowadzenia od razu w życie bo członkowie częstokroć nie wierzą we własne siły obawiając się, że to, co powiedzą nie będzie na odpowiednim poziomie, a zaszem wogóle nie mają odwagi zabrania głosu w dyskusji lub wystąpienia nawet w gronie Kręgu. Dobrze jest wobec tego zacząć od krótkich opowiadań, np. o Polsce, o stronach, z których każdy pochodzi. Jeżeli członek jest zbyt młody i Polski nie pamięta, niech zapyta rodziców lub kogokolwiek ze starszych, niech mu nawet rodzice pomogą w napisaniu na kartce tego krótkiego opowiadania. Chodzi tylko o to, by zajął się przygotowaniem tego i miał odwagę wystąpienia przed Kręgiem.

Następnym krokiem może być wprowadzenie kilku minut zadawania pytań i odpowiedzi przez członków Kręgu, zaczynając od pytań łatwych z różnych dziedzin, włączając oczywiście starszoharcerską, a następnie przechodząc do trudniejszych, na które danie odpowiedzi wymaga przygotowania. Odpowiedzi te powinni przygotować kolejno członkowie Kręgu.

Kiedy to jest pomyślnie przeprowadzone i członkowie nie krępują się już występować przed Kręgiem oraz są zdolni do wygłaszania opowiadań i odpowiedzi. Można przejść do przygotowywania referatów na różne tematy Krąg interesujące, korzystając oczywiście z odpowiednich pomocy.

Pogadanki i referaty powinny być dyskusyjne z udziałem całego Kręgu. Należy jednak zwracać uwagę, by dyskusje były zdrowe, a więc wykluczać „jałową krytykę”, odbieganie od tematu lub złośliwości.

Zebrania Kręgu nie powinny być zbyt „suche”, krótkim referaty, sprawy administracyjne i inne „mówione” punkty programu powinny być przeplatane śpiewem oraz gramami towarzyskimi i sportowymi dpowiadającymi poziomowi Kręgu.

Nie mniej ważną rzeczą jest, by były one przeprowadzane od czasu do czasu nie w izbie, lecz na powietrzu, szczególnie w lecie.

Dobrze jest, jeśli zebrania Kręgu są prowadzone kolejno przez wszystkich członków Kręgu. Programy zebrań mogą być oczątkowo opracowywane przez Kierownika Kręgu, a następnie przez poszczególnych członków Kręgu z ewentualną pomocą Kierownika. Należy również starać się, by zebrania były protokołowane przez poszczególnych członków Kręgu.

W ten sposób członkowie Kręgu mogą być przygotowani do przewodniczenia zebraniom, protokołowania ich, opracowywania programów zebrań i referatów, biorą udział w dyskusjach oraz zdobywają z nich wiadomości.

Program zebrania może być następujący:

1.	Zagajenie i powołanie protokołującego zebrania	1 min.
2.	Odczytanie protokołu z poprzedniego zebrania i dyskusja nad protokołem	5 min.
3.	2 piosenki harcerskie	4 min.
4.	Pogadanka dyskusyjna lub referat	25 min.
5.	2 piosenki ludowe	4 min.
6.	Gra towarzyska lub sportowa	10 min.
7.	2 piosenki harcerskie	4 min.
8.	Sprawy administracyjne: kierownik, sekretarz, skarbnik, referent imprez	15 min.
9.	1 piosenka ludowa	2 min.
10.	Gra towarzyska	10 min.
11.	1 piosenka harcerska	2 min.
12.	Wolne wnioski	5 min.
13.	Zakończenie „Idzie Noc” śpiewane w kręgu	3 min.
	Razem	90 min.

Jest to przykład zwyczajnego zebrania Kręgu. Należy zaznaczyć, że zebranie Kręgu nie powinno być zbyt szablonowe, gdyż z czasem stanie się nudne. Należy zatem przeplatać tego typu zebrania zebraniem sportowymi, literackimi, z referatami zapraszanych prelegentów (ewentualnie z herbatką), okolicznościowymi, np. w rocznice historyczne, narodowe lub święta religijne.

Są inne przykłady pracy wewnętrznej Kręgu. Szczególnie trzeba oamiętać o urządzaniu wycieczek harcerskich, zakończonych ogniskiem. Ognisko albo w razie niepogody kominek może być imprezą samą w sobie lub częścią imprezy (np. wycieczki, zjazdu, itp.). Ognisko może być wewnętrzne lub zewnętrzne. Te pierwsze są bardziej swojskie, bliższe uczuciom, przypominamy je sobie z obozów czy wycieczek, odnajdujemy miły nastrój braterski; powinniśmy zatem pamiętać, by starać się, by każdą wycieczkę zakończyć ogniskiem. Ogniska zewnętrzne, przy których zasiadają przełożeni. Inne jednostki harcerskie, przedstawiciele społeczności polskiej czy reprezentanci innych narodowości (np. skauci) urządzone są raczej z okazji rocznic narodowych czy tradycji kulturalnych i religijnych lub też zjazdów i zjazdów.

Urządzane są zawyczaj wspólnymi siłami. Nie są one takie swojskie, jak ogniska wewnętrzne, ale ich dodatnią stroną jest, że każda jednostka organizacyjna biorąca w nich udział stara się zaprezentować jak najlepiej i to wyrabia solidarność, dyscyplinę i „dumę kręgową”.

Oba te rodzaje ognisk są w życiu Kręgów potrzebne. W związku z niepewną pogodą należy być przygotowanym na przeprowadzenie kominków. Nie daje to tego samego uroku, ale też zostawia głębokie wrażenie jeśli jest umiejętnie przeprowadzone.

b/. Praca zewnętrzna.

Ten rodzaj pracy obejmuje wszystkie działy Programu Pracy. Znakomita większość punktów w wytycznych programowych podanych przez GKStH tak z zakresu Służby Publicznej, Działu Kulturalnego, Skautowego, Gospodarczego i Towarzystwa dotyczy pracy zewnętrznej. Poza punktami programu, które mogą być wykonane wyłącznie przez Krąg zarysowuje się możliwość współpracy z innymi Kręgami starszoharcerskimi, z jednostkami organizacyjnymi harcerki i harcerzy oraz innymi organizacjami społecznymi. Współpracę tę należy bezwzględnie podjąć, strzegąc się ingerencji jakichkolwiek osób z poza organizacji StH w sprawy wewnętrzne Kręgu, prób Wodzenia Kręgu na pasku” lub spychania kręgu do wykonywania prac podrzędnych.

ATMOSFERA KRĘGU

Mieziernie ważnym czynnikiem w pracy Kręgu jest atmosfera w nim panująca. Powinna ona być taka, aby każdy członek czuł się dobrze w gronie Kręgu, by czuł, że jest w gronie przyjaciół. Czasem są małe trudności ze względu na różnice wieku członków Kręgu, różnice poziomu intelektualnych, ale niwelują się one po szeregu wspólnie urządzonych imprez społecznych, ognisk, wycieczek. Jedni z członków dają sobie lepiej radę w pewnej dziedzinie, podczas gdy są słabsi w innej i uprzedzenia stopniowo znikają.

Dla podkreślenia, że należymy do jednej rodziny dobrze jest wprowadzić zwyczaj składania przez Krąg życzeń imieninowych każdemu z członków. W razie choroby któregoś z członków Krąg powinien go odwiedzać, a w razie nieszczęścia pomóc w miarę możliwości. Konieczne jest organizowanie „Opłatki” i „Święconego” Kręgu. Im aktywniejszy jest krąg, tym szybciej się żywa.

OBRZĘDOWOŚĆ

Kręgi mogą też wprowadzić pewne obrzędy. Będą one własnością Kręgu i będą znów podkreślały, że członkowie Kręgu należą do jednej rodziny. Może to być obrzędowe rozpoczynanie imprez Kręgu, powitanie gości, zakańczanie imprez, itd. W pewnym Kręgu jest obrzędowe popisywanie przez kandydata zgłoszenia na Członka Rzeczywistego. Krąg siedzi w kole, Kierownik Kręgu oświadcza, że Rada Kręgu uznała, iż kandydat przeszedł pomyślnie adres kandydatury. Prosi następnie owego kandydata do środka, czyta mu głośno treść Zgłoszenia na Członka Rzeczywistego, pyta, czy zgadza się z treścią Zgłoszenia, poczem następuje uroczyste podpisanie Zgłoszenia. Zwyczaj zaś przyjmowania nowego członka rzeczywistego do Kręgu jest następujący:

Członkowie stoją uformowani w Krąg, Kierownik jest w środku, wywołuje nazwisko przyjęte przez Kierownika StH członka, powiadamiając go, że został członkiem rzeczywistym rodziny starszoharcerskiej, życzy mu zadowolenia i sukcesów w pracy starszoharcerskiej, a następnie

ściskając mu dłoń wręcza mu legitymację członka rzeczywistego. Nowoprzyjęty członek dołącza do Kręgu i Krąg śpiewa splatając dłonie jak na zakończenie ogniska obrzędową piosenkę o następującej treści na melodię „Witaj majowa jutrzeńko”:

*Witaj w miłym Kręgu Kole
W pracy naszej bądź pomocny
Świeć przykładem dobrej woli
I harcerskiej uczynności
Tak, jak my, z głębi dusz
Bogu, Polsce, prawdzie służ.*